

מיקומה הנכון של "ספירת העומר"

תגובות והערות מועילות, וכן מספר שאלות – שהגיעו למערכת "בית משיח" בעקבות שלושת המאמרים שהתפרסמו בשבועוננו לבירור שיטת הניקוד בסדור תהלת ה' השלם, סדור שערך הרבי מה"מ בהוראת אדמו"ר הרי"צ

א. 'מבוא לקריאה' כשיטת הרז"ה

הרה"ח ר' לייבל ניומאן, העיר הערה חשובה: החוברת 'מבוא לקריאה', בהוצאת המל"ח, מיועדת ללימוד א-ב, ניקוד וקריאה. בחוברת זו (בסופה בקריאת שמע), סימון הישבא נעי כשיטת הרז"ה, ר' זלמן הענא. הרבי רצה שילמדו קריאה את הילדים, דוקא מחוברת זו, ולא מספרים אחרים. גם כשרצו במוסד מסויים להחליף לספר קריאה אחר, הרבי שלל, והורה שילמדו דוקא ב'מבוא לקריאה'.

ואוסיף: לפי מה שידוע לי, שאר ספרי לימוד הקריאה לילדים, כמו 'המסורת' וכדומה, הם לפי שיטת הימנחת ש"י, ולא לפי שיטת הרז"ה. אשר על כן, יוצא איפוא, שרצונו של הרבי, שילמדו דוקא מחוברת 'מבוא לקריאה', מוכיחה שוב, שרבותינו נשיאינו הלכו בשיטת הרז"ה.

ב. הבהרה ותיקון טעות

מה שנכתב (בגליון 408) שהרה"ח הרי"ל גרונר עזר לרבי, לא היה בשנת תשי"ה, אלא מספר שנים אח"כ. מסיבה טכנית, חלק מהמספרים בגליון 410 נדפסו הפוך מימין לשמאל.

ג. הרבי התעסק בהדפסת תהלת ה'

אלו ששאלו מניין ידוע שהרבי ערך והתעסק בהדפסת סדור תהלת ה' – ראשית, רצוי שיעינינו שוב באגרות קודש שצוטטו בגליון 408, שמהם עולה באופן ברור וחד משמעי, שהרבי ערך והתעסק בהדפסת סדור תהלת ה' בהוראת הרבי הרי"צ, ולפלא השאלה, שהרי הדברים כתובים בצורה מפורשת. למען הסר ספק

נצטט אותם שוב, בקצרה, וכך כותב הרבי: 1. אג"ק ח"ב אגרת רס: "הדפסנו פה במהדורא חדשה עם איזה תיקונים והוספות, ע"פ הוראת כ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א את הסדור תהלת ד'...".

2. אג"ק ח"ב, אגרת רעט: "לפי התכנית לע"ע ידפיס...סדור תהלת השם השלם (ולתקן בו ע"פ לוח התקון שנשלח לו, ככל האפשר) שני אלפים עקזעמפל'...".

3. אג"ק ח"ב אגרת רצו: "נתקבלו... וסי' תהלת השם השלם... וע"י הבי זואר כה סי' הנ"ל. (והראתים לכ"ק מו"ח אד"ש כמובן בהזכרת שם כת"ר) ונהנה".

ואם עדיין, יש איזה ספק, למאן דהו, הדברים הבאים מדברים בעד עצמם:

כידוע, הרבי נתמנה ע"י אדמו"ר הרי"צ בשנת תשי"ב בתור יו"ר ועד הפועל של 'מחנה ישראל', "מרכז לעניני חינוך", ו"הוצאת ספרים קה"ת" (היום יוסי בשלשלת היחס. 'תולדות חב"ד בארה"ב', פרק נז, ושי"נ). אחד התפקידים של הימרכו לעניני חנוך הוא הוצאת ספרים שונים.

ב'תולדות חב"ד בארה"ב' (פרק סד, עמ'

בעת שבתו במאסר בפטרבורג!

והרבי ממשיך לבאר את מעלתו של נשי ישראל, שאפילו אמירת תהילים עם שגיאות, הנאמרת בפשטות, פועלת ענינים נעלים ביותר.

אח"כ אומר הרבי:

"לימוד הדקדוק כדי לדעת כיצד לדייק באמירת תיבות התפלה כו' (בפרט באמירת ק"ש, וג' ברכות ראשונות דתפלת העמידה) – נוגע לזכרים דוקא, שהם חייבים לדעת כללי הדקדוק כדי לומר את תיבות התפלה באופן המתאים. ולדוגמא: שבא נח ושבא נע, וכיו"ב.

[כנראה שישנם כאלו שאינם יודעים כלל מהו החילוק בין שבא נח לשבא נע, ואפילו אם יודעים זאת – אין מדייקים בזה בעת אמירת תיבות התפלה!].

אבל בנוגע לנשים – לא מצינו חיוב זה. אמירת תיבות התפלה ע"פ כללי הדקדוק לא תזיק להם מאומה, כמוכן, אבל אעפ"כ, לא מצינו בשום מקום שמוטל עליהם חיוב זה.

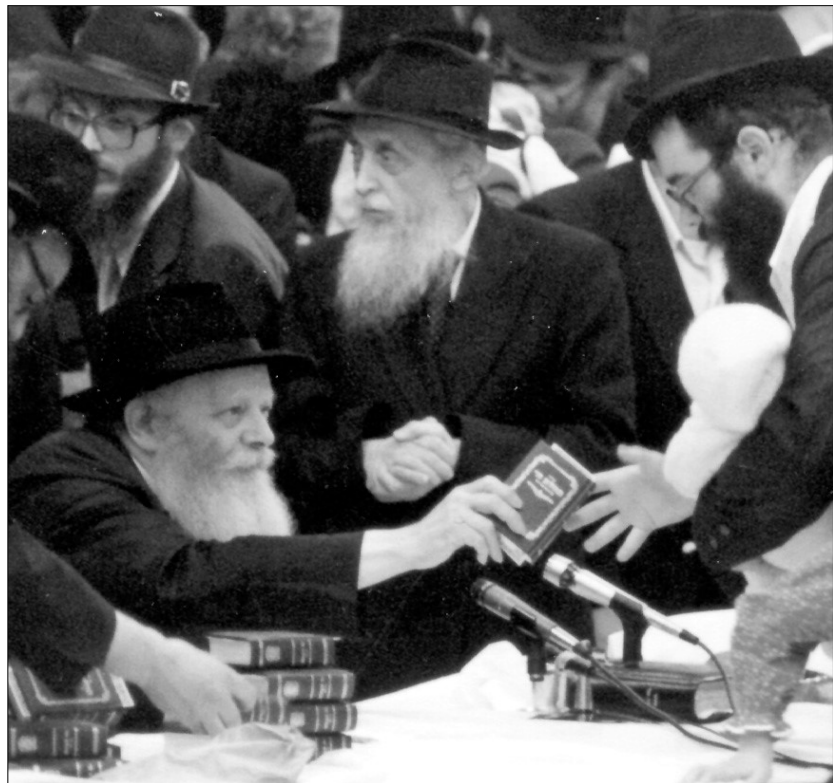
וכאמור לעיל – מאחר שנשי ישראל עסוקות לבנות את ביתם, לגדל ולחנך את ילדיהם, אין להם פנאי ללמוד דקדוק כדי לומר את תיבות התפלה והתהלים ע"פ כללי הדקדוק, ואעפ"כ מזגישים את גודל המעלה דאמירת התהלים (אפילו עם שגיאות) של בת ישראל!

דברי הרבי, יכולים להיות מענה גם לשאלה שנשאלה, מה זה כל כך משנה, אם זה 'שבא נע' או 'שבא נח', הרי בתפלה העיקר הכוונה? – אמנם נכון שבתפלה העיקר היא הכוונה, אבל יחד עם זה אומר הרבי "חייבים לדעת כללי הדקדוק כדי לומר את תיבות התפלה באופן המתאים. ולדוגמא: שבא נח ושבא נע".

ה. על המחלוקת בין היעב"ץ לרז"ה

כבר הזכרנו (בגליונות הקודמים) את המחלוקת בין היעב"ץ (ר' יעקב עמדין) לרז"ה (ר' זלמן הענא). יש כאלה, שרוצים להוכיח מדבריו החריפים של היעב"ץ נגד הרז"ה, ששיטת הרז"ה, היא שיטה דחוויה, ולא מקובלת.

לעני"ד, אין ללמוד מדבריו החריפים של היעב"ץ, על שיטת הניקוד בישראל, כי:

תשליט. הרבי מחלק סידורי תהלת ה'

עומדים, מיוחד לבתי ספר, הבית וביהכ"נ". האם לאחר כל המובא לעיל, יש למישהו צל של ספק, מי ערך את סדור תהלת ה'?

ד. חובה לדעת את ההבדל בין 'שבא נע' ל'שבא נח'

הרה"ח ר' שלום יעקב חזן, ציין לשיחה שהרבי דיבר על החיוב לדעת את ההבדל בין 'שבא נע' ל'שבא נח'. שיחה זו, אמר הרבי, בשבת פ' החודש תשמ"ב (אות נ"א) [בהשגחה פרטית, בדיוק בשבת החודש, שנה זו, התפרסם ביבית משיח' על שיטת הרז"ה בישראל].

הרבי מספר על אמירת תהילים של הרבנית זוגתו של הצמח צדק, שבנה התבטא בפני אביו הצ"צ שאימו אומרת תהילים עם שגיאות. והצ"צ אמר לו, "שאמירת התהילים עם שגיאות – של זוגתו הרבנית, עמדה לו

שטז) מובא בפשטות: "שלשת המוסדות [קה"ת, אוצר החסידים, מרכז לעניני חנוך] עמדו תחת הנהלתו של חדב"נ – כ"ק אדמו"ר שליט"א, שהוא הי' העורך הראשי של כל הספרים הרבים האלה... עשרות רבות של ספרים וחוברות נדפסו במשך השנים תש"ג-ה".

ובהמשך כתוב שם: "נסתפק כאן בסקירה על הספרים שנערכו ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א בעצמו במשך השנים תשג-ד".

ובעמוד הבא (עמ' שיז) מובאת רשימה מפורטת של הספרים והחוברות שעומדים להוציא לאור מטעם ה'מרכז לעניני חנוך', ובראשם: הסדור (הוא סדור תהלת ה', שמש' עמודיו 483, כמצויין שם).

ובסקירה מפורטת על עבודת ה'מרכז לעניני חנוך' שנדפסה ב'הפרדס' (מנ"א תש"ה) (הובאה ב'יתולדות חב"ד בארה"ב', פרק נז, עמ' רפא-ב. וכן ב'יימי מלך', פרק י"ה, עמ' 327, עיי"ש) – מסופר:

"בזמן האחרון נדפס 'סדור תהלת ז"', – באותיות גדולות, כל התפלות כסדר, 483

מענה הרבי באגרות קדש – "לפרסם... ויהי" שליח למחר הדבר ככל האפשרי"

לאחר פרסום החלק הראשון בנושא הסוד, קיבלתי תגובות שונות. אחת התגובות היתה, מדוע אני מעורר על ענין זה, הרי הדבר מעורר ויכוחים וכו', ויש די והותר חילוקי דעות בין אנשי, ומדוע צריך להוסיף עוד? אכן, אודה ולא אבוש, התבוננתי שוב, וחשבתי לעצמי, אולי טענתו צודקת, ושב ואל תעשה עדיף, ועלה בדעתי לומר לעורכי 'בית משיח' לא לפרסם את החלקים הבאים שכתבתי.

[אגב, באותה עת, עסקתי בענין המחלוקת בין היעב"ץ לרז"ה, ובפרט בנוגע לדברי היעב"ץ שלא נתקבלו על דעתם של רבותינו נשיאינו, ורציתי להוסיף ולכתוב בענין זה. גם על כך עלתה במוחי השאלה, האם כדאי בכלל לכתוב על כך, ומה אני מתערב בזה וכו'].

ואז, החלטתי לשאול את הרבי מה"מ ב'אגרות-קודש'.

התשובה שהתקבלה היתה מדהימה, ולא הותירה מקום לספקות. הכרך שהוצאתי היה כרך י"א, ונפתח בעמ' נז-נז, עיני נתקלו בשורות הראשונות בעמ' נז:

"לפרסם את זה בין כל חבריו הר"מ והר"י, והלואי שיפעלו הדברים מתאים לאותו המצב כמו שהוא ויהי שליח למחר הדבר ככל האפשרי".

ובהמשך בסוף עמ' נז ותחילת עמ' נז:

"ויהי ר' שיהיו דבריו יוצאים מן הלב ונכנסים אל הלב לפעול פעולתם".

ועל השאלה בנוגע לדברי היעב"ץ, קיבלתי בעמ' נז:

"במענה על מכתבו בו שואל ע"ד הנקודות ע"פ תורת הח"ן. הנה בנוגע לקדושתם, ולא רק קדושת עצמם אלא אפילו קדושת שמותיהם – מובן ממ"ש בתקוני זהר תקון ה', בהקדמה (ז, ב), בתקון ס"ט, זהר חדש (צט, ג) בתיקונים, אשר אפילו השמות שלהם הם ר"ת של מלאכים. ובנוגע לגימטריא שלהם... ולדוגמא עיין בתקוני זהר בהקדמה, אשר קמ"ץ בגימטריא ששה עשר, וכו"ב...".

כאן הרבי מתייחס לאותם דברי ה'תקוני זהר' שדחה היעב"ץ ומחק אותם (בספרו 'מטפחת ספרים' בהערות על ספר הזוהר וחלקיו סי' קפ"ה. רל"ו). כלומר, הרבי לא קיבל את שיטתו של היעב"ץ בענין זה.

אין מה להוסיף לאחר תשובה כל-כך ברורה. רק אציין, שאח"כ ראיתי שתשובת וברכת הרבי סייעו בכל הקשור לנושא סדור תהלת ה' ואכמ"ל.

בעלי התלמוד. לכן אין לייחס אלה הרמזים שאמר עליהם בספר הזוהר לרשב"י התנאי".

ועוד כותב היעב"ץ בימטפחת ספרים (שם אות קפ"ה): "ועוד קמץ אוקמוה מרי דקדוק דאיהו תנועה גדולה. גם זה הלשון מעיד עדות ברורה, שאין זה החיבור של התנא רשב"י, כי ידוע שבעלי הדקדוק אחרונים מאד. אין צריך לומר כערך התנאים, אלא גם באמוראים וגאונים אין זכר למו, אך המה קמו ונתחדשו אחר הגאונים, במערב עמד הראשון שהמציא חכמת הדקדוק, הוא ר' יהודה חיוג מפאס". ע"כ לשון היעב"ץ.

דברי היעב"ץ הללו עומדים בניגוד מוחלט למבואר בחסידות. עיין 'ספר הליקוטים דא"ח צמח צדקי ערך 'נקודות' (עמ' רפה – רצג), שם מבאר הצ"צ ע"פ קבלה וחסידות את שמות הנקודות המובאים ב'תיקוני זהר' הנ"ל. ובסוף מצויין שם לעוד ספרי חסידות בענין זה, עיי"ש.

וכן, התייחס לכך הרבי, באג"ק ח"א (עמ' נז-נח): **"הנה בנוגע... לקדושת שמותיהם [של הנקודות] – מובן ממ"ש בתקוני זהר תקון ה', בהקדמה (ז, ב), בתקון ס"ט, זהר חדש (צט, ג) בתיקונים, אשר אפילו השמות שלהם הם ר"ת של מלאכים. ובנוגע לגימטריא שלהם... לפעמים מחשבים הנקודות ע"פ שמם, וכמו בהקדמת ה'ת"ז שם (ז, ב)...".**

מכל זה, עולה באופן ברור, שבכו"כ עניינים דרכו של היעב"ץ, לא זו בלבד שלא התקבלה אצל רבותינו נשיאינו, אלא עומדת בניגוד לדעתם ולמבואר בחסידות. ולכן, המסקנה היא, למרות דבריו הקשים של היעב"ץ נגד הרז"ה, אין בזה שום הוכחה שדעתו של היעב"ץ מקובלת על רבותינו נשיאינו, ואדרבה, ראינו לעיל שבכו"כ עניינים עיקריים דברי היעב"ץ הם בניגוד לדברי רבותינו נשיאינו.

אשר על כן, כל עוד לא נכתב בפירוש בספרי רבותינו נשיאינו, ששיטתו של היעב"ץ, בשיטת הניקוד לגבי 'שבא נע', התקבלה אצלנו, אין שום עדיפות לשיטתו על פני שיטת הרז"ה.

למותר לציין, שכל הנאמר לעיל, הוא לרווחא דמילתא, גם אם לא היתה שום התייחסות מרבותינו נשיאינו על שיטת הרז"ה.

אבל, כפי שכבר הוכחנו בגליונות הקודמים, ששיטתו של הרז"ה היא זו שנלמדה והתקבלה אצל רבותינו נשיאינו. הרי בוודאי שעלינו להמשיך לקרוא בשיטתו של הרז"ה.

בענין הצמצום, שדעת היעב"ץ שהצמצום כפשוטו. שדבריו מנוגדים למבואר בחסידות. כמו כן, בנוגע לעניני דקדוק, כותב היעב"ץ בספרו 'מטפחת ספרים' (בהערות על ספר הזוהר וחלקיו, פ"ד אות רל"ו) על דברי ה'תיקוני זהר' (דף קכט ע"א):

"מבאר שמות הנקודות ע"פ הסוד (וכן בהקדמת ספר הלז דף ז' ע"א), וכן שמות הטעמים שפרשם גם בספר הזוהר כמה פעמים, וכן בספר זה ע"פ סתרי תורה. בידוע שמות הללו עלו בידינו מבלב בדורות האחרונים, כי אין מהם זכרון לראשונים. אם אמנם פסקי טעמים, ודאי הלכה למשה מסיני הם כדאיתא פרק אין בין המודר (נדרים ל"ז ע"ב) מ"מ בשמותן הללו לא נקראו, מלפנים לא ידעום, ולא הודיעום לא תנאים ולא אמוראים, לא נשתמשו בהם כלל

אמנם היעב"ץ התבטא בחריפות נגד הרז"ה (ראה בסידורו 'בית יעקב' במבוא, ו'בילוח ארשי'), כשם שהתבטא בסגנונו החריף גם בנושאים אחרים, ולדוגמא: בענין "מאן פני האדון הוי" דא רשב"י", שכתב דברים קשים נגד מאמר הזוהר (זה) (בספרו 'מטפחת ספרים' פ"ד אות מב). אבל דבריו לא התקבלו אצל רבותינו נשיאינו, ראה באג"ק ח"ד עמ' נג, שהרבי דוחה לגמרי את פירושו של היעב"ץ.

עיין בספרו של הרה"ח רשד"י וולפא 'ותורה יבקשו מפיהו' פרק ח', שהאריך בענין זה. ועיין שם בפרק ט' על מה שהובא בשם היעב"ץ שדברי האריז"ל "כולם אמת מצד ואינם אמת מצד, אמת כפי שהבין אותם האריז"ל והדומה לו, ואינו אמת כלל כפי מה שאנו מבינים אותם...". ועיין שם בפרק י'

ו. ספירת העומר בסוף הסדור, כי אינה חלק מהתפילה

הערה נוספת שהתקבלה, היא בקשר לשינוי מיקומה של ספירת העומר, במקום להדפיסה בסוף הסדור (לפני סליחות), הדפיסו אותה, בסדור המחודש, לאחר תפלת מעריב.

לכאורה, על פניו נראה, שהם עשו מעשה חיובי ומועיל, כדי שלא יצטרך המתפלל לחפש את ספירת העומר.

אולם, לאור שיחותיו של הרבי, המקום של ספירת העומר, צריך להיות דוקא בסוף הסדור, ולא לאחר תפלת מעריב.

עיין בהתוועדויות דשנת תשמ"ב: כ"ד טבת – סכ"ח-ל"ז. ש"פ וארא מבה"ח שבט – סל"ב. ש"פ משפטים מבה"ח אדר – סכ"ט-ל"ד. בהם האריך הרבי בענין זה. וכן, עיין לקוטי שיחות חלק כ"ב פי אמור אי עמי 114-121.

סיכום דברי הרבי: **חנוכה, פורים וספירת העומר אינם חלק מהתפלה ולכן מיקומם בסוף הסדור!**

ותמוה מאוד, שבסדור המחודש הדפיסו את ספירת העומר מיד אחרי תפלת מעריב!?

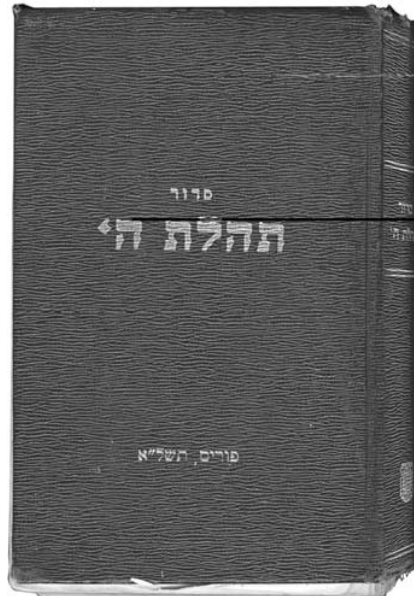
ז. הרבי חילק כמה וכמה פעמים את סדור תהלת ה'

1. במשך השנים, הרבי חילק דוקא את סדור תהלת ה', כו"כ פעמים, ביחידויות לאנשים פרטיים.

2. בברית מילה שנערכה ביום ז' אדר שני תשי"א, אצל בנו של הרה"ת יוסף מנחם מענדל טענענבוים, הרבי היה הסנדק, ולאחר שאמר שיחה, מסופר בשיחות קודשי (חלק בי עמי 518), וכן ביתורת מנחם (חלק בי עמי 128):

כ"ק אדמו"ר שליט"א נתן לבעל-הברית סידור תהלת ה' (הוצאת קה"ת, ה'תשי"א) ואמר:

הכל בהשגחה פרטית, בדיוק היום הגיע מבית הדפוס הסידור עם ביוגרפיה

אחד הסידורים שחילק הרבי לפמליית שדיר

של מו"ח אדמו"ר. שישמרו את הסידור עד שהילד ילך לשיבה, וילמד מהסידור הזה אלף-בית וקריאה.

3. בשנת תשט"ז – הרבי שלח למר שזר, סדור תהלת ה' בפורמאט כיס. וכמו שמובא באג"ק (חיי"ג, אגרת דיתקנד, עמי רפד) באגרת למר שזר:

"הדפסנו מחדש סדור תהלת ה' נוסח האריז"ל, בפורמאט כיס עם כמה הוספות ושכלולים, רואה אני בזה סימן טוב, והנני שולח לו סדור זה בקורת-רוח מיוחדת".

4. בשנת תשל"א – הרבי נתן למר שזר, סדור תהלת ה' בכריכת עור. וכן חילק עוד כעשרים סידורים למלוים.

5. בפורים קטן תשל"ח – הרבי חילק לילדי ונשות השלוחים לארץ הקודש סדור תהלת ה', וכן לאורחות.

6. בתשרי תשל"ט חילק הרבי לכל האורחות סידור תהלת ה'. וזו רק רשימה חלקית.

ח. תשובות לשאלות הקוראים

במערכת 'בית משיח' התקבלו עוד שתי שאלות, נצטט אותן, ונשתדל לענות עליהן.

נסים בן חיים מבני ברק מעיר:

במאמר הרב יעקב סנגאוי הי"ו בבית משיח (גליון 408 עמוד 43) מנסה לקיים

גירסת הספרים ומאיר לעולם כלו בשוא ע"פ הדקדוק. כי ה' הידיעה לא תבוא על שם אדם או שם מקום כמו שאי אפשר לומר האברהם המשה החברון הצפת. ע"ש שהאריך.

ותמוה שזה דוקא בשם אדם פרטי או שם מקום פרטי, אבל בשם כללי שייך שפיר ה' הידיעה, כמו העיר המדינה הארץ הם היבשה המדבר האדם ועוד. ועיין ברכות דף י"ז ע"א העולם הבא אין בו לא אכילה וכו'. ועוד.

מענה לתמיהה:

כבר הודגש (בגליון 408) שהמושג 'עולם' יש לו משמעויות שונות. ומה שהביא השואל ראייה מהלשון 'העולם הבא' נכון הוא, כי שם מדובר על 'עולם' במובן של תקופה, זמן.

אבל בברכת יוצר דשבת, המילה 'עולם' משמעותה שם פרטי של המקום בו אנו נמצאים. הדבר פשוט שמדובר על כדור הארץ, כמו שנאמר בברכה זו: "מוציא חמה ממקומה, ולבנה ממכון שבתה, ומאיר לעולם כולו וליושביו". מדובר על המקום בו אנו נמצאים, כדור הארץ, שזה הפירוש "וליושביו" (ועיין במילון שם תמצא 9 משמעויות שונות למילה 'עולם').

להוסיף: בברכת יוצר, מדובר על המיקום הפרטי שלנו, כדור הארץ, ולא על כל חלל העולם. הכוונה ב"מוציא חמה ממקומה – ומאיר לעולם כולו וליושביו", לזריחת השמש על פני כדור הארץ. המושג של זריחה (וכן שקיעה) קיים על פני כדור הארץ, כתוצאה מהסתרת 'בטן' כדור הארץ את קרני השמש, ביחס ל"יושביו", לנו הנמצאים על פני כדור הארץ. אבל בחלל החיצון ככל שמתרחקים מכדור הארץ, לא קיים מושג של זריחה או שקיעת השמש. אמנם גם על פני שאר כוכבי הלכת הקרובים לשמש, יש זריחה ושקיעה, אבל בכלל, בכל החלל כולו אין כלל זריחה ושקיעה. ובפרט כשמדובר על שאר הגלכסיות, אין לשמש שום השפעה כלל, ואין היא אלא כנקודה קטנה בעלמא, כידוע לעוסקים בתחום זה. ואכמ"ל.

לכן, פשט דברי הברכה, "מוציא חמה ממקומה" ואז "ומאיר לעולם כולו וליושביו" הכוונה ברורה, למקום הפרטי, כדור הארץ, בו אנו נמצאים, שבברכה זו מכונה הוא בשם 'עולם'. אשר על כן, אין אפשרות לומר "לעולם" ל' הראשונה ביקמץ', אלא בישבא.

אגב, השואל, לא היה צריך להביא ממרחק לחמו, ראייה מהגמ' בברכות דף י"ז ע"א "העולם הבא אין בו לא אכילה וכו'", הרי באותה ברכה, ברכת יוצר דשבת, בסופה

הוכחה מפירוש הרבי בהגדה שסובר כהרז"ה

ביהגדה של פסח עם לקוטי טעמים ומנהגים של הרבי, מבאר הרבי על סימני סדר פסח:

"ורחץ תיבה זו בתוספת וא"ו – למען שיהיו כל התיבות שבסימן זה בני שתי תנועות".

כלומר, סימני הסדר הם בני שתי תנועות, כגון: ק-דש, כר-פס, י-חץ וכו'. אבל המילה "רחץ" יש בה רק תנועה אחת, כי ה'שבא' שבאות ר' אינה נחשבת לתנועה. ולכן, הוסיפו את האות וא"ו "ורחץ" כדי שתהינה שתי תנועות.

לענין נראה, כי יש מאן עוד הוכחה שהרבי סובר כשיטת הרז"ה – ר' זלמן הענא.

כי, לפי שיטת 'מנחת ש"י', וא"ו החיבור ב'שורוק' לפני 'שבא' אינה נחשבת לתנועה גדולה, אלא בעצם הניקוד שלה הוא 'שבא', ומכיון שאי אפשר שיבואו שני 'שבאים' נעים רצופים, הופך ה'שבא' ל'שורוק', אבל אין דינו הדקדוקי כתנועה, ולכן, ה'שבא' הבא אחריו הוא 'שבא' נח'.

בלשון המשוררים נחשב ל"יתד", ולא לתנועה. (עיין 'מנחת ש"י' ספר שופטים ה, יב. ומה שהביא בשם ר' אליהו בחור).

אבל, הרבי כותב כאן בפירוש שהאות וא"ו, במילה "ורחץ" נוספה בתור תנועה, וזה דוקא לפי שיטת הרז"ה, שאות וא"ו החיבור ב'שורוק' לפני 'שבא' – היא יתנועה קלה, וה'שבא' הבא אחריה הוא 'שבא' נע'. רק לפי שיטה זו יש במילה "ורחץ" שתי תנועות: ו-רחץ.

ראוי לציין שהרבי מביא תירוץ זה כתירוץ ראשון, והוא תירוץ של הרבי עצמו (ולא כשאר התירוצים האחרים שהובאו בשמות גדולי ישראל אחרים)

שיש גם בספריה במוסקבה, יכול להוסיף. ומה שכתב הר' יונגווירט, עוד השערה, שהרבי הרש"ב השיג את הסדר דשנת תקס"ג, ונוסף לכך עוד השערה, שהשאל אותו להרא"ד לאוואוט לעיין בו, הנה דבריו הם השערה על השערה, וספק גדול הוא, אם יש בסיס להשערותיו.

ט. הסדר המחודש – ערבוב בין סדורי 'תורה אור' ו'תהלת ה', ועוד

הערה נוספת, בענין הסדר המחודש: בפתח דבר של הסדר המחודש כתבו: נוסח סידור זה [=המחודש] הוא נוסח סידור "תורה אור", למעט כאשר יש טעות (דפוס וכדומה) דמוכח.

למעשה בסדר המחודש ערבבו בין סדורי תורה אור וסדר תהלת ה', ועוד שינויים והוספות שונות.

חלק מהסדר המחודש הוא כנוסח 'תורה אור', לדוגמא: רוב משפטי ההנחיות בין קטעי התפילות, שמודפסים באותיות קטנות, נדפסו בסדר המחודש לפי סדר תורה אור. משום מה הם החליטו לחוקק את מה שהודפס בסדר תהלת ה' המקורי!

חלק ממילות התפילה שונו לפי נוסח תורה אור: לדוגמא: ב'פסוקים הקטרת' – כתבו: "סממנין" במקום "סממנים" שהיה בסדר תהלת ה'.

מאידך, חלק מניקוד המילים נוקד כפי שהיה בסדר תהלת ה', וחלק לפי סדר תורה אור. לדוגמא: בסדר 'תורה אור', כאשר יש 'שבא' באותיות הדומות, היא מנוקדת ביחסף פתחי במקום ב'שבא', לדוגמא: הללו, רננו, הללו-ה, אבל בסדר המחודש החליטו לנקד אותם כפי שהיו מנוקדות בסדר תהלת ה'.

ועוד דוגמא אחרת: בסדר המחודש הוסיפו מקפים וקוים ניצבים בין התיבות (המכונים בטעמי המקרא 'מונח לגרמיה' או 'פסקי') לפי סדר תורה אור (בחלקם עכ"פ), בסדר תהלת ה' המקורי אינם מופיעים.

דוגמא נוספת: השמטת אותיות כדי להתאים את המילים כפי שהם מופיעות בתנ"ך. להעיר, שאין צורך בזה, כי הסדר נועד לתפלה ואפשר לכתוב גם בכתב מלא.

בליובאוויטש".

מובן מכך, שהמדובר הוא על שני טפסים שונים של אותו סידור. שהרי אדמו"ר הרש"ב כתב זאת בשנת תרמ"ז, שאז לא היה ברשותו הסידור הני"ל, ואילו רשימת הספרים מליובאוויטש נכתבה בערך בשנת תרע"ה (ראה ספריית ליובאוויטש פ"ה), ומסתבר שעד אז השיג אדמו"ר הרש"ב את סידור שקלאוו, וראיה לכך יש להביא מכך שהסידור הני"ל אף שלא היה לבעמח"ס שעה"כ בשנת תרמ"ז, הרי שלפני ההוצאה השניה כבר השיג זאת (ראה פרדס חב"ד שם עמ' 131), ולפי רשימת הספרים הני"ל מסתבר שכ"ק אדמו"ר הרש"ב הוא שהשיג זאת, והשאלו לרא"ד לאוואוט לעיין בו, ואף שבשעה"כ לא הזכיר שהוא מהרש"ב, הרי זה בכלל דברי כ"ק אדמו"ר הריי"צ שלמרות ש"אינו מזכיר זה, אבל האלבער "שער הכולל" איז דעם טאטענס" ("רשימות" חוברת קמג, וראה גם המלך במסיבו ח"ב עמ' קעט).

מענה להערתו:

כוונתי הייתה, שבמחקר על ההדפסות הראשונות של סדר אדמו"ר הזקן, היה צריך, הרש"ב לזכור, להביא את השערות של כ"ק אדמו"ר הרש"ב, שהסדר נמצא בספריה בפטרבורג. ואם רוצה להוסיף עוד השערה,

מופיע הביטוי "העולם הבא" וכן "בעולם הזה", שהשמעות היא בנוגע לתקופה, לזמן, כפשוטו.

ובוודאי כל הסידורים שניקדו "לעולם כולו" – ל' הראשונה של 'לעולם ב'שבא' ולא ב'קמץ', שמו לב להבדל שבסיום הברכה כתוב 'בעולם הזה' והעולם הבא' (בקמץ), ובכל זאת, ניקדו ב'שבא' ב'לעולם כולו'. ושוב ראוי לציין, שניקוד זה מופיע בהרבה סידורים מכל הנוסחאות.

2. דוד יונגווירט מבני ברק, מעיר:

במאמרו של הר"י סינגאווי בגל' 408 מזכיר בעה" 3 את השערות של הרש"ב לז"ן (כפ"ח גל' 844) שסידור אדה"ז שנדפס בשקלאוו נמצא בספריה במוסקווה, וכתב ע"ז "כנראה אישתימית... השערות של הרבי הרש"ב (הגהות לסידור תו"א עמ' 484) שנמצא בספריה בפטרבורג".

אין בידי את הכפ"ח הני"ל, אך הדברים הובאו בפרדס חב"ד גל' 7 עמ' 116 הע' 4 בזה"ל: "ברשימת אוסף ספרי רבותינו אשר בליובאוויטש נרשם: "סדר תו"א אדה"ז נבג"מ שקלאוו" ומסתבר שהכוונה לסידור שקלאוו תקס"ג הני"ל, ואולי שמור הוא עדיין בספריה הציבורית אשר במוסקווה, ששם נמצא אוסף ספרי רבותינו אשר

יש לזכור היטב את דברי כ"ק אדמו"ר הרש"ב בהגהותיו לסדור תורה אור (נדפס ב"תורה אור" עמ' 848):

"רצה ומודים וכי תמצא בשחרית. בהסדור עם ההגהות [של הצ"צ] נדפס שם כל הנוסח רצה ומודים כו' עד גמירא (כמו בהסדור הזה) והג"י שם רצה ומודים כו' תמצא בשחרית. ונראה שדקדק שלא יהי שום שינוי מהסדור של רבינו הגדול ז"ל אף בדבר כזה שאינו נוגע לשום דבר בעצם הנוסחא (וכן הגהתי כאן כמ"ש בהסדור הנ"ל) ולפי"ז לא טוב עשה המו"ל הזה מה ששינה ... דהגם שאינו נוגע בעצם הנוסח מ"מ אין לשנות וע"ד חייב אדם לומר בלשון רבו וגם שאפשר שיש בזה איזה כוונה כי גבהו דרכיו כו' וכאשר מקובל איש מפי איש שההגהות בהסדור הנ"ל הועתקו מההגהות של רבינו הגדול ז"ל שהג"י בעצמו, בוודאי יש בזה כוונה מיוחדת". עכ"ל"ק.

וכך אנו צריכים לנהוג בסדור תהלת ה' שנערך והודפס ע"י הרבי, לא לשנות בו כלום, כי בוודאי יש בזה כוונות מיוחדות וגבהו דרכיו וכו'.

בכל זאת, לא נגעו בדפוס המקורי, והדפיסו שוב כפי שהודפס בהתחלה, ורק ציינו בכוכבית בתחתית העמוד שזו טעות הדפוס, וצריך להיות כך וכך. כששאלתי את העורכים, מדוע שלא יתקנו את הטעות בתוך הטקסט, אמרו לי שכך הן ההנחיות וההוראות שהתקבלו מהרבי, לא לשנות את הטקסט המקורי, וכשיש שגיאה לציין בתחתית העמוד.

גם כשערכו את סדור תהלת ה' באנגלית, הורה הרבי לא לשנות את צורת הדף, אע"פ שהיה צורך בכך, כי התרגום לאנגלית ארוך יותר, ורצו לחלק את הדפים בצורה אחרת, בכל זאת הורה הרבי לא לשנות את צורת הדף המקורי, ולעשות את כל המאמצים לצמצם את התרגום באופן שעמוד התרגום לאנגלית יתאים לעמוד הסדור המקורי.

המורם מכל הנ"ל, יש להשאיר את הדף בצורתו המקורית, ואין לשנות בו כלום. באם רוצים להוסיף הערה וכדומה, אם צריך כמובן, יש להוסיפה בתחתית העמוד.

ובכלל יש לדון, האם יש צורך להדפיס את המנהגים בתוך הסדור בשולי העמודים, או אולי כדאי להדפיסם בסוף הסדור בנפרד.

לדוגמא: "ויועצינו" הן בסדור תהלת ה' המקורי והן בסדור תורה אור בכתבי מלא, ואילו בסדור המחודש כתבו: "וייעצינו".

ואפשר לפרט עוד ועוד דוגמאות, ואכמ"ל.

השאלה היא: האם הסדור המחודש הוא סדור תורה אור, או סדור תהלת ה', או אולי סדור אחר?

לפי הכותרת – הסדור המחודש נקרא תהלת ה', אבל לפי הפתח דברי צריך היה להיקרא סדור תורה אור. ואילו לפי נוסח הסדור – אינך יודע להחליט איזה סדור יש בידך.

ליתר דיוק, אין זה לא סדור תהלת ה' ולא סדור תורה אור, זהו סדור "מחודש", שמעורבב משני הסדורים, בתוספת שינויים בניקוד שאינם לא בזה ולא בזה, והיה ראוי לכנותו בשם אחר לגמרי. אבל בוודאי, לא – תהלת ה', ולא – תורה אור.

ממה נפשך: רצו לעשות סדור תורה אור, יעשו סדור תורה אור לפי הסדור המקורי. רצו לעשות סדור תהלת ה' יעשו סדור לפי הסדור המקורי. רצו לעשות סדור אחר יעשו סדור אחר ויקראו לו בשם אחר. אבל מדוע לשנות ולערבב ביניהם, ולעשות מעין סדור "אחיד"?!

ב"ה

סמינר הבית החסידי

בעידודם ובהמלצתם של רבני חב"ד באה"ק
ד.ת. 194 כפר חב"ד טלפון: 03-9606559 פאקס: 03-9606223

הננו שמחים להזמין את אנ"ש ואוהדי חב"ד

לנופש שבועות ייחודי

שיתקיים אי"ה מיום חמישי ה' בסיוון ועד למוצאי השבת ז' בסיוון במלון "חופית" בתוך מושב שבי ציון, המשקיף לים התיכון (המלון ממוקם מיד לאחר העיר עכו)

48 שעות (חג ושבתי) של התעלות רוחנית בחג השבועות

עם המשפיע הרב חיים שי' אשכנזי, והגרפולוג החסידי הרב מרדכי ווטנשטיין, ומרצים נוספים

בהשגחת הרה"ג הר"ר ברוך בועז יורקוביץ שליט"א - רב שיכון חב"ד לוד

1250 ₪ - 5 תשלומים שווים (260 ₪ 5X)!

ספיישל מיוחד!

למעוניינים: הגעה ביום חמישי בשעה 10:00 בבוקר, טיול לקברי הצדיקים בטבריה וחזרה למלון כולל טעימה ושתייה קרה בטבריה!*

פעילות "צבאות השם" לילדים. בשעות הרצאות

**עם מחיר כזה
לא כדאי להישאר בבית**

להרשמה: 03-9606559

*בתוספת 49 ₪ לחדם.

! הצעה להדפסת סדור תהלת ה'

נסיים בהצעה מעשית. באם רוצים להדפיס סדור תהלת ה', ראשית, צריכים להדפיסו בדיוק כפי שהודפס עד עתה ולא לשנות מאומה.

באם יש הערות או הוספות או מנהגים וכדומה, אפשר לציין בסימון של * בתחתית העמוד בלבד. כפי שעשו בסדור תהלת ה' המקורי. לדוגמא: בברכת 'ברוך שפטרני'. בסדור ברכה זו מופיעה בשם ומלכות. וצויין למטה: יש אומרים בלא שם ומלכות – וכן מנהגנו. כלומר, לא עשו שינוי בתוך הסדור עצמו, אלא העירו למטה בתחתית העמוד.

בעצם, כך עושים גם בגמרא וכו', שלא משנים מהנוסח המקורי, באם יש הערות הגהות וכו' מציינים בצידו הדף, כמו הגהות הב"ח וכדומה.

זכורני כשערכו את "ספר הליקוטים דא"ח צמח צדק", עזרתי בהגהה. תוך כדי ההגהה, מצאנו טעויות דפוס ושגיאות שהיו בטקסט המקורי של ספרי הצמח צדק. כשדקדקו בכתב יד ונוכחו שזו טעות הדפוס,